

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 118 Кодексу законів про працю України»
*(реєстр. № 9200-1 від 19.04.2023 р.)**

Метою законопроекту є скасування застарілої норми Кодексу законів про працю України щодо надання особі після закінчення повноважень за виборною посадою попередньої роботи (посади), а при її відсутності – іншої рівноцінної роботи (посади) на тому самому або, за згодою працівника, на іншому підприємстві, в установі, організації.

Законопроект не суперечить Конституції та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Проектом пропонується вилучити з Кодексу законів про працю України статтю 118.

Законопроект є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 118 Кодексу законів про працю України» (реєстр. № 9200 від 11.04.2023 р.).

Підтримуючи ідею законопроекту, вважаємо слушним зазначити таке.

Пропозиції концептуального характеру.

Редакція статті 118 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) не підлягала змінам та / або доповненням із часу його прийняття (з 10 грудня 1971 року). Водночас незначну та, разом із тим, проблематичну практику її застосування обумовила низка чинників, серед яких: зміна соціально-економічного устрою держави, оновлення інших галузей законодавства України, якими осучаснено організаційно-правові засади діяльності суб'єктів господарювання та громадських організацій; скорочення переліку виборних посад; відсутність чіткого розмежування між процедурами виборності на посади (в окремих сферах) та конкурсним добором кадрів, який набув поширення в умовах ринкової економіки.

Окрім зазначених чинників, проблемність практичного застосування норми зумовлена її змістом. Відповідно до статті 118 КЗпП України попередня робота (посада) надається після закінчення повноважень. Зауважимо – не припинення, а закінчення, – тобто має сплинути строк, на який особа обиралася (наприклад, до органів місцевого самоврядування). Відповідно, поширення таких гарантій у разі дострокового припинення повноважень за виборною посадою є спірним питанням. До того ж, укладення із працівником, прийнятим для заміщення вакансії, що утворилася у зв'язку з обранням особи на виборну посаду, трудового договору на невизначений строк означає неможливість забезпечити таку гарантію при відсутності вакансії у господарюючого суб'єкта. Поширення права на поворотне прийняття на роботу у зв'язку із закінченням повноважень за виборною посадою законодавством не передбачено. Так, Верховний Суд визнав, що право на одержання попередньої роботи (посади) виборний працівник має за умови, якщо його звільнено з виборної посади після закінчення повноважень, а у підприємства ця посада є вакантною чи має стати

такою з дотриманням вимог трудового законодавства, або є інша рівноцінна робота¹.

Нормами трудового законодавства дійсно не передбачено механізму реалізації цієї гарантії. Однак гарантії щодо повернення на попередню роботу після закінчення повноважень за виборною посадою та порядок їх забезпечення передбачені іншими законами на підставі та з урахуванням положень загальної норми статті 118 КЗпП України, а саме: частиною другою статті 33 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»; частиною п'ятою статті 12 і частиною одинадцятою статті 49 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»; частиною п'ятою статті 41 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». Окрім того, під час розгляду трудових спорів щодо поновлення на попередній роботі (посаді) керівників навчальних закладів, виборні повноваження яких закінчилися, суди керуються загальним положенням щодо поширення соціальних трудових гарантій на працівників освіти, у тому числі статті 118 КЗпП України.

Таким чином, виключення із КЗпП України статті 118 потребує врегулювання порядку забезпечення гарантій виборних працівників у сфері місцевого самоврядування, освіти, а також профспілкових організацій.

З урахуванням вищезазначеного та до врегулювання порядку забезпечення гарантій виборним працівникам у відповідному галузевому законодавстві, вважаємо слушним сформулювати статтю 118 КЗпП України таким чином:

«Працівникам, звільненим від роботи внаслідок обрання їх на виборні посади профспілкових організацій, органів місцевого самоврядування та закладів освіти, надається після закінчення їх повноважень за виборною посадою попередня робота (посада), а при її відсутності – інша рівноцінна робота (посада)».

Види ризиків ухвалення законопроекту.

Врахування наведених пропозицій дозволить уникнути ризику утворення правових колізій.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

¹ Постанова Верховного Суду від 26 жовтня 2022 року у справі № 210/340/20 (провадження № 61-21410св21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107105632>